

KRISTIJONAS
DONELAITIS

ME
TAI

ŠIŲ LAIKŲ SKAITYTOJAMS
PRITAIKYTAS LEIDIMAS

Sofoklis

VILNIUS, 2020

KRISTIJONAS DONELAITIS – DRĄSINANTIS

Dar vienas Dalios Dilytės žingsnis į pamatinį lietuvių kultūros tekstą, į Kristijono Donelaičio „Metus“, ir 2020 metų pavasarį teikiančius hegzametrinę viltį: *vasara rasis* „Ir mes vėlei ant laukų triūsinėdami vargsim“. *Kvailių laivo* jūrininkės drąsa imtis tokio darbo. Tonas, užduotas pačios Dalios Dilytės, prartarmę taip ir pavadinusios: „Kvailių laivo jūrininkės žodis“. Plataus spektro filologė, antikinės literatūros tyrėja ir vertėja, klasikinių autorių komentuotoja, pirma išvydusi ir atidengusi antikos įtaką Kristijonui Donelaičiui, o galiausiai ėmusi ir jo studijų. Netikėtas žingsnis – skverbtis į patį „Metų“ tekstą, pasiryžus jį sudabartinti, apvalyti nuo svetimžodžių, paaiškinti, kas dabartiniam skaitytojui, juolab moksleiviui, gali būti nesuprantama ar sunkiau suprantama. Rizikos jūtimas. Prartarmės aliuzija į Sebastianą Brantą, XV a. vokiečių poetą, parašiusį ir satyrinę poemą „Kvailių laivas“. Tikslas to išmintingo poeto bus buvęs paprastas – kovoti su savo laiko ydomis, nedorybėmis, kvailumu. Tik kad kvailio kaukę dažnai užsideda ir išmintis. Erazmo Roterdamiečio „Pagiriamasis žodis kvailybei“ ir šiuo atveju turėtų būti bent mintyse turimas. Kiekviename iššūkyje nusistovėjusiai tvarkai yra momentas, kuris gali sukelti abejonių. Ir tai yra gerai. Svarstykite. Rinkimės.

Gerai pasirengusio, subtilios ne tik filologinės, bet ir poetinės nuovokos žmogaus įsikišimas į senuosius literatūros tekstus yra galimas. Pirmiausia taip pagalvojau apie Simoną Daukantą, tikrai sunkiai paskaitomą ir suprantamą. Darius Kuolys jubiliejniais metais pabandė moksleiviams pateikti suprantamesnę

Daukanto ištrauką. Pasirodė priimtina. Taip, lyg ir bangu – mūsų filologinė tradicija, kiek jos turime, atsargi, tvirtina teksto neliečiamybę, pagarbų elgesį. Viskas yra tekstas. Tekstas yra viskas. Tokios pozicijos padėjo mums bręsti, mokytis tekstologijos, atidumo, budrumo. Bet galios, esančios ir už teksto, verčia daug ką permąstyti. Laikas keičia žodžius, nutolina jų prasmes. Laikas keičia ir kalbą, ir ja pasakomas realijas. Laikas tolina nuo mūsų teksto perteikiamas reikšmes. Aiškiausiai kinta žodynas, leksika. Teksto sintaksė negali būti liečiama. Sintaksė yra kalbinis minties, mąstymo takas. Negalima keisti autentiškų senųjų formų. Atrodo, kad išėitis viena – aiškinti, komentuoti, analizuoti. Bet kokia padėtis ryškėja – klasikos tekstai vis labiau gaubiami to, kas *apie*, o jie patys vis mažiau skaitomi. Sunku, nuobodu, neįdomu. Nesuprantama. Iš „Metų“ paskaitome nebent pradžia. Kažką reikia daryti. Ir Dalia Dilytė, ne tik išstudijavusi Donelaitį, ne tik parašiusi apie jį svarbių darbų, bet ir jaučianti nenugalimą meilę lietuvių literatūrai, o ypač jos pradžiai ir viršūnei – Kristijono Donelaičio „Metams“, jų eilėdarai, ryžosi juos atsargiai *paredaguoti*. Jei tokio darbo imtųsi ne Dalia Dilytė, gal ir žvelgčiau rezervuočiau. Pasitikėjimas humanistikoje itin svarbus.

Principai, kuriais remiamasi, įvade argumentuotai aptariaimi: apmažinti svetimžodžius, bet neliesti tų, kurie augte įaugę į pasaulėvaizdį, *kapiliariniai*, kaip koks *viežlybumas*. Neliesti *sopagų*, kuriuos gynė ir Kazimieras Būga, bet *glūpas* jau ne toks būtinas. Keisti svetimžodžius pirmiausia paties Donelaičio varttais lietuviškais: juk tikrai greta „šulno“ yra „šaurus“, greta „sėbro“ „draugas“, greta „šulco“ „šaltyšius“ („seniūno“ tad gal ir nereikia).

Paredagavimas, ne perrašymas, kuris taip pat jau yra pasaulyje pasirodęs. Lyg ir nenauja – anglai jau kadai perrašinėja Šekspyrą šiuolaikine anglų kalba. Italams kitaip jau nepaskaitomas būtų Dantė. Mes dar nesame taip nuo savo senųjų tekstų nutolę, dar ir Mažvydą suprantame, nors ir ne viską. Įvade Dalia Dilytė klasikų situacijas primena, taikliai ironizuoja: „Kvaili tie anglai! Perrašinėja Šekspyrą šiuolaikine kalba ir tikisi, kad žmonės skaitys. Kam to reikia? Šekspyras – absoliuti seniena, gulėtų jis sau kape nejudinamas, būtų geriau, jis visai neįdomus šiuolaikinei visuomenei“. Kas neįdomu vienam, gali būti įdomu kitam. Visiems niekad nebus įdomu nei Dantė, nei Šekspyras, nei Donelaitis. *Judrinimo* problema, *judrinimo* paskata – tai ir filologinio judesio gyvybė. Bandykime. Ieškokime ir klasikos, ir šiuolaikinės literatūros išjudinimo galimybių. Jau nesutikau gyvo donelaitiškojo pasakymo *įdantyti grėblį*: mediniam grėbliui sudėti dantis. Kaip žmogui – senstančiai visuomenei svarbi dabartinės odontologijos paslauga. Pagalvojau apie seną tekstą – kaip jį *įdantyti*. Dalia Dilytė siūlo patį atsargiausią variantą. „Metų“ versija, išlaikanti brangiąsias lietuvių kalbos senumo, autentiškų formų savybes, nepažeidžiant frazės, tik atsargiai *paredaguojuant* leksinį klodą, skirta *šių laikų skaitytojams*, labiausiai moksleiviams. Ne studentams, ne specialiam žvilgsniui, o skaitymui, ir tokiam skaitymui, kuris gali būti įdomus, malonus. Ir prie malonaus skaitymo labai prisidės ne tik girdimas, bet ir matomas (paryškinti kirčiai) „Metų“ hegzametras – drąsiai skaitykime garsiai, nebijodami suklysti, džiaukimės skambesiu; tai nieko, kad natūralus žodžio kirtis kartais nesutampa su metriniu; žodis lankstus kaip metalo spyruoklė, palenkta jis greitai atsitiesia. Tokia *hegzametravimo*

galimybe turėtų apsidžiaugti mokytojai – daugiau žaismės ir rūšioje pamokoje.

Įsiskaitykime į komentarus – jie patikimi, dalykiški. Nelengva tai padaryti. Tik pabandoma aiškinti žodį *lenkti* (nuo ratelio ritės vynioti siūlus ant lankčio), o juk aiškinti jau reiktų ir *ratelį*, ir *ritę*, ir *lanktį*. Bet *vyniojimą* kol kas dar suvokiame. Donelaitis labai daiktiškas, seni daiktai nebepažįstami, juos reikia kiek galint tiksliau apibūdinti. Pagalvojau, kad prie *kultuvės* reiktų ir *žlugto*, bet juk ir žlugtą reiktų aiškinti. *Kūlys* irgi rikiuoja sąvokų eilę. Gerai, kad turime „Lietuvių etnografijos enciklopedinį žodyną“ (2015), galime jį atsiversti. Bet toks įspūdis, kad Dalia Dilytė Donelaičio daiktus dar pažįsta, *atsimena*. Ir aš dar kai ką atsimenu: kad ir *sinavada*, gėlę, bet ir iš panamės, iš darželio, tokią keliauninkę, išeinančią ir į pasodę, įsikuriančią kokio vaiskrūmio pašonėje. Nebuvo ir nebus taip, kad neliktų atsimenančių. *Lapienė* – bent jau žemaičiams tik iš buroklapių. Tik sekdamą Dalios Dilytės komentarus, pastebėjau, kiek daug „Metuose“ *šiupinio*, geras bus buvęs valgis, sotus. Skaityti Donekaitį ir pagal savo patirtį – kiek įmanoma grįžtant, atsimenant, pasitikrinant. Ir Bibliją vis atsiverčiant.

Kristijono Donelaičio pasaulio suvokimas, filosofija, kylanti ir iš prigimtinės kultūros – *savas namas* yra ir *šeimyna*, gyvulių pašaras su *pradais* (šiaudai, sumaišyti su grūdais); kokia akivaizdybė – grūdas yra ir *pradas*, gyvybės pradas. *Pirma amžių*, – ištariama. Ir paaiškinama: *prieš žmonijos laikus*. Tik *ėpas* pasiekia tokią laiko gilumą. *Gyvata* – ar tik *gyvenamoji vieta*, ar ir daugiau – gyvybės tūris, išsiskleidžiantis laike ir erdvėje. Vydūno „Tautos gyvata“.

Dalios Dilytės *paredaguota* „Metų“ tekstą vertinu ir kaip gražią intenciją, ir kaip patikimą filologinį darbą. Žvelgiau į jį bendresniu žvilgsniu, dėl konkrečių dalykų visiškai pasikliaudama Dalios Dilytės išmanymu ir kompetencija.

Visiems laivams reikia ne tik drąsių, bet ir savo darbą išmanančių jūrininkų.

Viktorija Daujotytė-Pakerienė

KVAILIŲ LAIVO JŪRININKĖS ŽODIS

– Kvailiai tie anglai! Nuvažiuoja meškerioti, pagauna žuvį ir paleidžia, pagauna ir vėl paleidžia. Mes taip kvailai nedarome, ką pagauname, parsivežame namo, – pasakojo vienas Didžiojoje Britanijoje gyvenantis lietuvis.

– Kvailiai tie anglai! Perrašinėja Šekspyrą šiuolaikine kalba ir tikisi, kad žmonės skaitys. Kam to reikia? Šekspyras – absoliuti seniena, gulėtų jis sau kape nejudinamas, būtų geriau, jis visai neįdomus šiuolaikinei visuomenei. Gyveno prieš keturis šimtus metų, prirašė ilgiausių dramų! Gali numirti iš nuobodumo skaitydamas: žodžių daugybė, viskas velkasi vėžlio žingsniu, jokių veiksmo ar minties šuolių. Žinoma, režisieriai stengiasi jas visai perdirbti, priartinti prie mūsų laikų, bet modernieji rašytojai vis tiek daug įdomesni, – aiškino vienas jaunas intelektualas.

Tačiau, nepaisant tokių autoritetingų nuomonių, neįveikiama jėga mane vis traukė į tą savo gamtą ir kultūrą puoselėjančią Kvailių laivą. Žinojau, jog protingi žmonės, pasitelkę Adomą Mickevičių, sakys, kad tai „nedera jos amžiui nei jos pašaukimui“, tačiau vis tiek virvinėmis kopėčiomis užsikabarojau į tą kadaise Sebastiano Branto pastatytą laivą ir nuplaukiau prieštaringų bangų jūromis. Nenugalima jėga, mane čia atvedusi, yra meilė lietuvių literatūrai, Kristijono Donelaičio „Metams“ ir jų eilėdarai. Visiškai pritariu Senekai ir kitiems išmintingiems bei stipriems stoicizmo filosofiją skelbiantiems vyrams, kad ši aistra dažnai esti pražūtinga ir pačiam žmogui, ir aplinkiniams, ir kad jai pasiduoda tik kvailiai, tačiau juk esu silpna moteris, „manęs Homerais neminės“, tad kažin ko tikėtis iš manęs neverta.

Sumanymas paredaguoti Donelaitį kilo, patyrus, jog ne tik žalias jaunimėlis, bet ir pusamžiai lietuviai nebežino, kas yra *nabagas*, *čėdyti*, *skūpus*, *kūdas*, *tropytis*, *rokuoti*, *iškada* ir daugybės kitų svetimžodžių. Iš pradžių apsidžiaugiau ir mintyse sušukau: „Šlovė Jonui Jablonskiui, Juozui Balčikoniiui ir kitiems kalbininkams, išmėžusiems šitokias Augėjo arklides!“ Tačiau šis džiaugsmas, kaip dera visiems pasaulio džiaugsmams, truko neilgai. Jį tučtuoju pakeitė susirūpinimas: o kaipgi žmonėms skaityti „Metus“? Juk pastatyti paminklai, įrengti muziejai, gražūs minėjimai yra puikūs sumanymai, bet jie – negyvi išorės dalykai. O mums būtina, kad Donelaitis ne išorėje glūdėtų, bet įsitvirtintų mūsų sielose, kad jo epas taptų kiekvieno lietuvių savastimi. Kas iš to, kad prabangiais viršeliais aprengti „Metai“ dūlėja lentynose? Donelaitį reikia skaityti. Ir ne vieną sykį. Pabaigti ir vėl pradėti nuo visus budinančios saulelės vaizdo. Nes jis mums, o ne kam kitam rašė. Nes „Metai“, kaip ir visa lietuvių literatūra, yra mūsų namai. Nes kitaip būsime benamiai elgetos. Juk skaitydami Homerą, Tomą Maną ar Hemingvėjų, jaučiamės nuskridę kažkur ten, o kai skaitome Donelaitį, Vaižgantą, Žemaitę ir kitus lietuvių rašytojus, maloniai suvokiame esą čia, namie, kur, pasak tautos išminties, ir tvoros žydi, ir dūmai akių negraūžia, ir saulė skaisčiau šviečia.

Žinau Kazimiero Būgos teiginį, kad „Donelaitis turi likti su savo sopagais ir glūpu“, tačiau juk žymusis kalbininkas gyveno tada, kai visi tuos svetimžodžius suprato. Man pačiai dauguma jų dar yra puikiai žinomi, nes nei rašyti, nei skaityti nemokėjusi mano senelė ir kitos jos kartos giminaitės ar kaimynės juos var-tojo. Tačiau kadangi nuo to meto nutekėję dideli laiko srautai

daug ką nusinešė, tai, norėdama padėti skaitytojams suprasti tekstą, pirmiausia čiupau už pakarpos svetimžodžius. Visų leidimų gale paprastai yra pateikiami svetimybų ir kitų neaiškių žodžių žodynėliai, bet skaityti, nuolatos žvilgčiojant į žodynėlį, galima tik, tarkime, istorijos veikalą. Poezijai toks principas visiškai netinka. Jos skaitytojas neturi nuolatos stabčioti tarytum nemokantis visų natų ženklų muzikantas ir vartyti knygą. Todėl visas svetimybes, „Lietuvių kalbos žodyne“ pažymėtas ženklų ×, reiškiančiu, jog žodis yra nevartotinas, pakeičiau lietuviškais žodžiais. Pirmiausia rinkausi paties poeto vartotus žodžius. Pavyzdžiui, Donelaičio raštuose, be svetimybės „blėkas“, randame lietuvišką žodį „žarna“, be svetimžodžio „šulnas“, – žodžius „puikus“ ir „šaunus“, be „sėbras“, poetas vartoja „bičiulis“ ir „draugas“, be „velyti“, yra „liepti“, be „dyvinas“, – „stebuklingas“, be „stuopa“, – „puodelis“ ir pan. Kas be ko, Donelaitis pateikė toli gražu ne visų svetimžodžių lietuviškus atitikmenis. Puikiai suvokiu, kad kai kurie mano pakaitalai atrodo anachroniški, tačiau kadangi rinktis galime tik iš nesuprantamo teksto ir truputėlį anachronizmo nuspalvinto, bet suvokiamo teksto, pasirinkau aiškumo ir supratimo variantą. Beje, svetimžodžiai ne visi iššluoti. Kai kuriuos (pvz.: *sopagai, kedelaičiai, jumprovos, kabiar*) palikau ten, kur jie apibūdina svetimšalius ir skirti lietuviams svetimam pasauliui sukurti. Be minėtųjų, liko dar keletas žodžių. „Šulčą“ pakeičiau „seniūnu“, o jo sinonimas „šaltyšius“ liko. Liko žodžiai *gadyne, amtsrotas, vakmistras, durnas*. Šiek tiek pasvyravusi, palikau Donelaičiui nepaprastai būdingą ir talpią sąvoką *viežlybumas*, reiškiančią ir ištikimybę savo kalbai bei papročiams, ir padorumą, ir išmintingumą, religingumą, su-

manumą, darbštumą ir kitas tobulo žmogaus savybes. Liko ir tos pačios šaknies vediniai *viežlybas, viežlybai*. Mat neturime vieno žodžio šioms sąvokoms išreikšti, tad, pavyzdžiui, žodį *viežlybas* keičiant įvairiais žodžiais („garbingas“, „padorus“, „išmintingas“, „darbštus“ ir t. t.), nukentėtų vientisybė. Manau, kad visos paliktos svetimybės šiek tiek senovės kolorito išsaugo.

Senovės aidais aidinčių lietuviškų formų nieku gyvu nesutikčiau keisti. Tik šventvagis galėtų kėsintis į jau mūsų laikais be reikalo numarintą, turtinančią kalbą ir nepaprastai gražiai skambančią dviskaitą (pvz.: *dvi dešri kepti*), į tūkstantmečių senumo atematinės formos (pvz.: *miegti, pasiliekti*) ar į archajinius tariamosios nuosakos variantus (pvz.: *turėtumbei, atsigautumbim, išbertumbit*).

„Metuose“ daug sutrumpintų žodžių. Vieni atsirado todėl, kad galūnių trumpinimas yra būdingas Donelaičio tarmei (juk bendrinės kalbos dėsnių dar nebuvo), kiti – dėl hegzametro ypatumų. Rengiant šį teksto variantą, kai kurias sutrumpintas galūnes reikėjo pailginti, idant, pakeitus svetimžodžius lietuviškais žodžiais, būtų išlaikytas hegzametas, o kai kurių santrumpų buvo atsakyta dėl teksto aiškumo. Pavyzdžiui, Donelaitis vartoja ir dalelytę „tiktai“, ir jungtuką „tiktai“, bet dažniau regime jų santrumpą „tikt“. Kadangi tokia santrumpa skaitytojų sąmonėje gali būti tapatinama dar ir su sutrumpintomis veiksmažodžio „tikti“ ar „tiktų“ formomis, tai, siekiant išvengti nesusipratimų, pateikiame tekste paliktos formos „tiktai“ ir „tik“. Jungtukas „kad“ „Metuose“ dažnai yra žodelio „kada“ santrumpa (*Ir ko mums reikės, kad šviesą šią pamatysim* – ŽR 627). Be to, jungtukas „kad“ prijungia šalutinius papildinio (*Sako juk visur,*

kad bŭrs į baudžiavą slenka – VD 162), tikslo (*Aš, užvakar tavo namus blogus pravažiuodams, / Kad įsitėmyčiau tikrai, tyčioms pažiūrėjau* – RG 624–625) ir kitokius sakinius. Todėl, idant tekstas būtų aiškesnis, laiką žyminti santrumpa „kad“ visur pakeista jungtuku „kai“ (*Ir ko mums reikės, kai šviesą šią pamatysim* – ŽR 627). Rimti skaitytojai į dešinę puslapio pusę gali nekreipti dėmesio. Joje pateikti paaiškinimai skirti jaunesiems lietuviams, nežinantiems kai kurių retesnių žodžių, senovės valstiečių darbų ar kitokių realių.

Šie „Metai“, žinoma, skirti ne mokslininkams. Čia pateikiamas tekstas skirtas tiems, kurie numetė „Metus“ dėl nesuprantamų žodžių aibės, dėl neįprastos eilėdaros ar dėl kitų nuostatų. Iš tiesų šį hegzametru parašytą kūrinį skaityti ne tik nesunku, bet ir labai smagu. Neįgudusiems turėtų padėti paryškinti tie eilutės skiemenys, kuriuos skaitant reikėtų pabrėžti, savotiškai kirčiuoti. Nereikėtų stebėtis, kad kai kurių žodžių kirtis hegzametre krinta kitur, nei reikalauja mūsų kalbos normos (*Su visokiais balsais ir dainavimų garsais* – PL 96), taip senovėje buvo visomis kalbomis hegzametru parašytuose tekstuose. Dabar gerų vertėjų išverstuose antikiniuose kūriniuose eilėdaros kirtis sutampa su natūraliu žodžio kirčiu, o seniau būta kitų taisyklių. Tikiuosi, kad labai netrukdyt ir dar iš antikinių laikų atkeliavusi elizija (*n'uzmiršk, n'iškopė*). Kelis jos atvejus panaikinau, tačiau visiškai jos atsakyti nesiryžau, nes ji labai būdinga visai, ne tik hegzametru parašytai senesnei lietuvių poezijai.

Ne taip svarbu, ar Donelaičio hegzametrus skaitysime garsiai, ar tyliai (geriau, žinoma, garsiai), svarbu, kad girdėtume savyje ritmą, labai reikšmingą kiekvieno eiliuoto poezijos kūrinio

dėmenį, ir jaustume jį susijungiant į vienį su žodžių reikšmėmis ir su visa bendrąja „Metų“ prasme. Todėl maloniai kviečiu į laivą, kurio bures dundenantys hegzametų vėjai gaudžia bendrųjų žmogaus gyvenimo tiesų, Lietuvos gamtos grožio, lietuvių gyvenimo istorijos, tautinio pasididžiavimo ir tautinės tapatybės išsaugojimo giesmę.

Dalia Dilytė

KRISTIJONAS
DONELAITIS

ME
TAI

ŠIŲ LAIKŲ SKAITYTOJAMS
PRITAIKYTAS LEIDIMAS

PAVASARIO LINKSMYBĖS

- Jau saulelė vėl atkoptama budino svietą
Ir žiemos šaltos triūsus pargriaudama juokės.
Šalčių pramonės su ledais sugaišti pagavo,
Ir putodams sniegs visur į nieką pavirto.
5 Tuoj laukus orai drungni gaivindami glostė
Ir žoleles visokias iš numirusių šaukė.
Krūmai su šilais visais išsibudino keltis,
O laukų kalnai su kloniais pametė skrandas.
Vislab, kas rudens bjaurybėj numirė verkdams,
10 Vislab, kas ežere gyvendams peržiemavojo
Ar po savo keru per žiemą buvo miegojęs,
Vislab tuoj pulkais išlindo vasarą sveikint.
Žiurkės su šeškais iš šalto pašalio traukės.
Varnos ir varnai su šarkom irgi pelėdom,
15 Pelės su vaikais ir kurmiai šilumą gyrė.
Musės ir vabalai, uodai su kaimene blusų
Mus jau varginti vėl pulkais visur susirinko
Ir ponus taip, kaip būrus, įgelt išsižiojo.
Bet ir bitinas jau šeimyną savo pabudint
20 Ir prie darbo siųst bei ką pelnyt neužmiršo.
Tuoj pulkai jų pro plyšius išlįsti pagavo
Ir lakstydami su birbynėm žaisti pradėjo.
O vorai kampuose sėdėdami verpalus audė
Irgi medžiot tinklus tylom kopinėdami mezgė.
25 Bet ir meškos, ir vilkai šokinėdami džiaugės
Ir suplėšyt ką tylom į pagirį traukės.

atkoptama – vėl
lipdama aukštyn
svietą – pasaulį
pramonės – prasima-
nymai
sugaišti – pranykti
pagavo – pradėjo

skrandas – kailinius
vislab – visa, visi

po keru – po nugriu-
vusio medžio kelmu
su šaknimis

irgi – ir

pagavo – pradėjo

verpalus – suverptas
gijas
irgi – ir

- Bet stebuklai kokie – nei viens iš didelio pulko
Verkdamas ar dūsaudamas mus lankyt nesugrįžo.
Ne! Ne verkt, bet linksmintis visi susirinko,
- 30 Nes darbai žiemos visur jau buvo sugaišę sugaišę – pranykę
Irgi pavasaris ant visų laukų pasirodė. irgi – ir
Tuoju po to pašaliai visi kribždėti pagavo kribždėti pagavo –
Irgi, bešūkaujant pulkams, ošims pasikėlė. pradėjo judėti
Vienas storai, o kitas laibai dainuoti mokėdams irgi – ir
- 35 Ir linksmiai lakstydamas iki debesų kopinėjo, kopinėjo – kilo aukš-
Kitas ant šakų kopinėdamas garbino Dievą. tyn, skrido
Bet dėl valgių taip skurdžių nei viens nesiskundė.
Rūbai šio ir to didžiai jau buvo nudilę,
Tūlas lopytą parlėkdamas parnešė kuodą
- 40 Ir pasisotinti laukuose vos mažumą rado, tūlas – dažnas, ne
O štai ir dėl to parvargęs nieks nedejavo, vienas
Bet visi visur sumišai šokinėdami džiaugės. parvargęs – sunkiai
parkeliauęs
- Gandras su kitais kaimynais parlėkė linksmas
Ir šeiminiškiškai ant kraigo tarškino snapą.
- 45 Taip besidžiaugiant jam štai jau ir jo šeiminiškė ant kraigo – ant stogo
Iš šaltos buveinės vėl išlindusi rados viršaus
Ir su savo snapu meilingą sveikino draugą.
Kraigą jie visur didžiai sudriskusį rado, kraigą – stogo viršų
Ogi namus naujus, užpernai tik pastatytus,
Rado visuose kampuose perdėm pagadintus.
- 50 Sienas ir skliautus, ir daug naujintelių gegnių naujintelių – naujų
Vėjai su sparnais nuo kraigo buvo nuplėšę. nuo kraigo – nuo
Durys su langais ir slenksčiais buvo nupuolę, stogo viršaus
Ogi troba visa visur iškrypusi rodės.

- 55 **Todėl tuoj abu, kaip reikia tikriems šeiminkams,**
Vislab vėl taisyt ir lopyti sukosi greitai. vislab – visa
- Vyras tuojau žagarų statybai parnešė glėbį,**
O šeiminkė jo tuštymės mandagiai lopė. mandagiai – tinkamai, dailiai
- 60 **Valgio pasižvejoj pas klaną nulėkė greitai**
Ir, kelias varles bei rupūžes paragavę,
Dievui iš širdies visos dorai padėjojo.
- Tu, žmogau nieking! Mokinkis čia pasikakint** pasikakinti – tenkintis
Ir pasisotindamas gardžiau n' užmiršk savo Dievo. n' užmiršk – neužmiršk
- 65 **Krūmus ir girias visokios ošino dainos,**
O laukus visur bei pievas skambino garsai. skambino – skardeno
Gegužės ir strazdai sumišai lakstydami žaidė gegužės – gegutės
Ir Sutvertoji linksmai rykaudami gyрэ. Sutvertoji – Sutvėrėja,
Kregždės su lengvais sparnais aukštai pasikėlė pasaulio Kūrėja
Ir išdaigaudamos nei kulkos šaudė per orus, rykaudami – šūkautami
O paskui valgius prastus be uždaro valgė be uždaro – be valgi
Ir pasivalgiusios pliuškėjo pasaką savo. gerinančių priedų (pie-
Gervinas, lig debesų juodų nuostabiai kopinėdams pliuškėjo – tarškėjo no, riebalų)
Ir lyg verkdamas irgi dejuodamas, skambino dangų. kopinėdams – kil-
Bet tai ne verksmai, kai jis taip skambina šaukdams, damas aukštyn, skris-
Ne! Jis nori pamokyt, kaip didelė Dievo galybė irgi – ir damas
Ir paukštelių balsuos yra didžiai stebuklinga. skambino – skardeno,
Žvirbliai su vaikais žodžius girdėdami tokius: darė aidintį
- „Rods, – tarė, – mūs giminė taip pat vis šlovina Dievą.“
- 80 **Bet lakštingala, iki šiol gudriai pasislėpus,**
Laukė vis, kol kiekvienas bus savo dainą pabaigęs.
Todėl ji paskiausiai kasmet vis pradeda šūkaut

Ir nakties metu, kai pasaulis jau miegt įsigūžtęs,
Sau viena tamsoj budėdama garbina Dievą,

miegti (archajinė forma) – miega
įsigūžtęs – patogiai įsitaisęs, susisupęs

85 O išaušus jau, kai mes iš patalo kopiam,
Kartais budina mus ir mūsų linksmina širdis.
Dieve šlovingas, kaip nuostabiai tu visa sutaikei!

Kai mes rudenį ar žiemos metu pasislėpę
Ir susirietę prie meilingos krosnies sau knarkiam,

90 Tai ir tu, paukšteli mielas, pas mus nesirodai,
Bet taip pat, kaip mes, tamsoj pasislėpusi lindi
Ir turbūt paikas muses sapnuodama gaudai.

lindi – poetas kuria į šiltus kraštus neišskrendančios lakštingalos vaizdą

O štai, kai mes vėl linksmi pavasarį švenčiam
Ir savo darbus laukuose jau dirbt pasitaisom,

pasitaisom – pasiruošiam

95 Tuoj ir tu, savo skambantį nutvėrusi vamzdį,
Su visokiais balsais ir dainavimų garsais
Ragini mus pasidžiaugt ir mūsų lengvini darbus.

Betgi sakyk, gaidel, dėl ko tu vis pasislėpus
Ir kai pradeda temt ar naktį įpratusi šūkaut?

gaidel – širdele, mieloji

100 Kodėl taip didžiai slapstaisi su pasaka savo?
Juk pasaulis – ar būt būras, ar pons įsirėmęs,
Ir vaikai be kelnų, ir kriunėdami seniai, –
Ir visi, ir kiekviens tavo šaunią garbina dainą.

įsirėmęs – sudėjęs rankas ant šonų, įsisprendęs
kriunėdami – kosėdami, krenkšdami

Kai tu mums stebuklus linksmų lakštingalų čiauški,

105 Tu vargonų bei cimbolų niekini garsą,
Smuikiai tau ir kanklės turi gėdingai nutilti,

cimbolų – senovinio styginio instrumento

Kai rykaudama savo saldų pakeli balsą
Ir kinkyt, paplakt, nuvažiuot išbudini Jurgį.

rykaudama – šūkaudama

Kai prieš vakarą tu pasislėpus pradedi juoktis,
110 O mes daug prisivargę jau į patalą virstam,

Tai tu tarp kitų paukštelių nei karalienė
 Vis dailiau ir šlovingiau savo šūkteli pokštą.
 O kai kartais mes liemenę tavo pamatom,
 Tai tu mums nei žvirblis būriškas pasirodai.

115 Tu sermėgų poniškų, puikiai padarytų,
 Ir didžiai prašmatnių turbanų niekini rangą,
 Bet lyg būrė vis paprastai viešėdama čiauški.
 Ak! Ir tarp žmonių daugysk taip pat atsitinka,
 Kai pasaulio šio priešingybių mes pasižiūrim.

120 Dikšas, tas žioplys, mieste didžiai pasipūtęs
 Ir su rūbais blizgančiais kasdien pasipuošęs,
 Nei dievaitis koks tarp būrų skiauterę rodo.
 O kai kartais mes jo paiką girdime kalbą,
 Tai ir būras turi spjaudytis ir stebėtis,

125 Ypačiai kad apakėlis toks niekina Dievą
 Ir šaipydamasis kaip ponas paikumą parodo.
 Ak! Kiek sykių Krizas, į vyžas įsinėręs
 Ir savo skrandą būrišką viešėt užsimovęs,
 Po prastu savo stogu nei lakštingala čiauška,
 130 Kai širdingai jis savo Dievą pradeda garbint.

Tu, paukšteli mielas, ne poniškai prisivalgai,
 Riebūs mūs lašiniai bei dešros tau nepatinka
 Ir keptų bei virtų valgių mūsų nenori.
 Tu nemėgsti visai pyragų neigi ragaišių
 135 Irgi negerbi gardžiausio gėrimo ponų,
 Bet, pasisotinusi prastai, tik vandens trokšti.
 Tik neužmiršk, gaidau, per daug giedodama, valgio.
 Drašiai imk, negailėk tų, kas mums birbina galvas.

sermėgų – apsiaustų

turbanų – musulmonų
 vyrų kepurė, apvy-
 niotų skaromis, vaizdu
 poetas perteikia kai
 kurių paukščių kuodų
 vaizdą

rangą – apsi rengimą
 būrė – valstietė
 viešėdama – svečiuo-
 damasi

ypačiai – ypač

vyžas – iš karnų nu-
 pintą apavą
 skrandą – kailinius
 viešėt užsimovęs –
 eidamas į svečius
 apsivilkęs

irgi – ir

gaidau – mieloji,
 širdele

Leski **sau** sveika, kad nori, vabalą margą!

140 Leski grikvabalius, muses ir nuostabų žiogą!

Leski skruzdėles ir jų negimusią veislę,

negimusią veislę –
kiaušinius

Bet ir mus paminėk, į mūsų girią parėjus,

Kai dainuodama dar ilgiau savo vasarą švęsi

Ir „Jurgut, kinkyk, paplak, nuvažiuok“ pasakysi.

145 Tu, niekings žmogau! Mokinkis čia pasitenkint,

Kai pasitaiko tau kartais ir nedaug prisivalgyt.

Į pauščius žiūrėk! Šis prastą kirminą kramto,

O anas, stokodamas grūdo, gnyba žolelę.

Juk ir jie kasmet, mus atlankyt sukeliavę,

150 Liesą vis ir alkstantį pavasarį randa,

O vei, tik nei vienas niekadės nesiskundžia.

vei – štai, žiū

Tau, žmogau, juk Dievas daug daugiau dovanojo,

O tu dar niurni, kad kartais alkaną dieną

Ar skurdaus sulaukęs meto šiupinį gramdai.

šiupinį gramdai –
gremžni puode tirštos
daržovių sriubos su
kruopomis, mėsos
gabaliukais ar spirgu-
čiais likučius
tič – cit, ša

155 Taip sumišai besijuokiant, užimas štai pasikėlė

Ir tuojau erelis rėkaudamas pasirodė.

„Tič, – tarė jis, – pulkai susirinkę, liaukitės ošti

Ir gerai klausykit, ką mes jums pasakysim.“

Štai tuojau visi pulkai, girdėdami šauksmą,

160 Iš visų pašalių susilėkė jam pasirodė:

„Štai mes, jūsų tarnai! Ką lieps mums jūsų kilnybė?“ –

„Mes, – atsiliepdamas jiems erelis, – norime tardyt,

Kaip malonybės jūsų žiemos bėdoj išsilaiškėt?

Ar pasigedot ko? Ar kas tarp jūsų pragaišo?

pragaišo – pradingo

165 Rasi, ką šeškas ar baisinga pelėda sudraskė?

rasi – gal būt

Gal ką vanagas ar kiaunė kopinėdama smaugė,

- Gal ką nedraugas žmogus mums numušė šaudams
Ar gudriai, nei koks klastūnas, gyvą pakorė,
O paskui prisiėst keptuvėj iškepė bėdžių?“ bėdžių – vargšą
- 170 **Taip ereliui klausiant ir aštriai tyrinėjant,**
Gandras ant savo lizdo nei ponas koks išsiplėtęs
Bei lankstydamasis vis ir linksmi šokinėdamas:
„Šio pasaulio, – tarė, – daiktus sutverdamas Dievas
Daugel tūkstančių gyvų sutvėrimų leido
- 175 **Ir kiekvienam savo valgį bei gyvatą paskyrė.** gyvatą – gyvenamąją
vietą
Juk visur, kur žiūrim, stebuklai pasirodo:
Pulką šį Sutvertojis į vandenį siuntė, Sutvertojis – Sutvėrė-
jas, pasaulio Kūrėjas
O anam per orą plaukt sparnus dovanujo.
Daug gyvų daiktų po medžiais giriose slapstos,
- 180 **O kiek laukuose linksmi plezdendami laksto**
Ar pas žmones kiemuose čypsėdami burzda! burzda – brazda,
spurda
vei – štai, žiū
O vei, Dievas kiekvieną su pasimėgimu sotin.
Kartais pasitaiko sulaukt ir alkaną dieną,
Kai visur per daug baisybės darganų teška
- 185 **Ar kai Dievas dėl nuodėmių vis vargina žmones.**
Nedraugas žmogus dažnai mus gandina šaudams gandina – gąsdina
Irgi bičiulių bei genčių mums numuša daugel. irgi – ir
genčių – giminaičių
Kartais nuo vaikų meilingus atskiria tėvus
Ar aukštai kopinėdamas paukščių pavagia veislę. veislę – kiaušinius
- 190 **Sykiais paukščiams vargstantiems nei koks geradaris**
Grūdus patvory barstydamas ragina lesti,
O štai, kai iš mūsų kas ką imti išdrįsta,
Su tinklais paikiems draugams tuoj skriaudą padaro
Ar su užtaisytu šautuvu muša, tik muša.